

Nr 894

Av herr **Holmberg m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 145, med förslag till lag angående ändring i lagen den 26 november 1920 (nr 796) om val till riksdagen m. m.*

(Lika lydande med motion nr 1107 i Andra kammaren)

I proposition nr 145 har Kungl. Maj:t föreslagit ändringar i vallagstiftningen i syfte att bereda utlandssvenskar möjlighet att delta i andrakammarval och folkomröstningar i Sverige. Därmed bringas en fråga, i vilken motioner från vårt håll väckts sedan 1929, äntligen till en åtminstone partiell lösning.

Att departementschefen avvisat den av konstitutionsutskottets majoritet 1964 hävdade och sedermera i 1965 års betänkande "Utlandssvenskars registrering" understödda uppfattningen, att frågan inte kunde lösas utan föregående grundlagsändring, noterar vi med tillfredsställelse. Ett accepterande av denna uppfattning hade inneburit att ytterligare många år skulle ha förflutit, innan utlandssvenskarna kunnat utöva sin grundlagsenliga rösträtt.

Departementschefen har föreslagit att svensk medborgare, som flyttat utomlands och upphört att vara mantalsskriven i Sverige, må efter ansökan upptas i särskild röstlängd, om vederbörande utlandssvensk varit kyrkobokförd i Sverige någon gång under de fem kalenderåren närmast före det år då röstlängden upprättas samt dessutom uppfyller de villkor i övrigt som föreskrives i riksdagsordningen. En så väsentlig begränsning av den röstberättigade kretsen kan vi icke godtaga. Uppfattningen att det av majoriteten i 1955 års valutredning uppställda kravet på en snäv tidsgräns skulle vara en naturlig och riktig tanke kan vi inte dela. En fixerad tidsgräns torde vara en föga tillförlitlig indikator på utlandssvenskens förtrogenhet med svensk samhällsutveckling och med de problem som är aktuella i den svenska dagspolitiken. Dagens kommunikationer möjliggör för utlandssvenskarna att hålla kontinuerlig kontakt med hemlandet och där aktuella problem. Även i avlägsna länder är utlandssvenskarna numera betydligt närmare hemlandet än tidigare, även om de varit bosatta därstädes under lång tid. Å andra sidan kan det finnas utlandssvenskar vilka under endast kort tid varit bosatta utomlands på närmare håll och som har ringa kontakt med Sverige. De förra skulle uteslutas från rösträtt men icke de senare. Den föreslagna tidsgränsen skulle drabba många utlandssvenskar vars uppgift är att företräda och tillvarata svenska intres-

sen och vilka just därför är starkt beroende av nära kontakt med den ekonomiska och politiska utvecklingen i vårt land. Den föreslagna tidsgränsen skulle beröva dem möjligheten att med sin röst påverka denna utveckling.

Enligt vår mening bör ingen gräns av ifrågavarande slag dragas för utomlands bosatta svenska medborgares rätt att deltaga i valen. Så länge de är svenska medborgare och uppfyller villkoren i övrigt äger de enligt 16 § riksdagsordningen rätt att deltaga i val till riksdagens andra kammare.

Enligt folkbokföringsförordningen har redan nu vissa speciella kategorier svenska medborgare, bosatta utomlands, möjlighet att bli upptagna i folkbokföringen. Det gäller dem som i rikets tjänst har anställning utomlands jämte deras familjer och svenska tjänstefolk, svenska sjömän som är inskrivna på svenskt sjömanshus, svenska präster och missionärer med familjer. Samma gäller numera även personer med utlandstjänst inom SIDA. En utvidgning till ytterligare grupper skulle sålunda endast innebära en utbyggnad av gällande regler. Det skulle dock stöta på stora svårigheter att åstadkomma en gränsdragning efter yrkesgrupper eller liknande. Det kan knappast undvikas att avgränsningen blir godtycklig och diskriminerande.

De båda senaste utredningarna föreslog att rösträtten skulle vara avhängig av att vederbörande någon gång varit mantalsskriven i Sverige. Departementschefen har, i överensstämmelse med vad centrala folkbokförings- och uppborädsnämnden (CFU) anfört, i stället föreslagit att rösträtten skall anknytas till kyrkobokföringen. Hos CFU finns uppgifter över personer som från och med 1947 avförts som utvandrande. Därtill finns ett sökregister som innehåller registerkort gällande denna kategori. Av det senare framgår i vilken församling vederbörande senast varit kyrkobokförd. Det är sålunda möjligt att centralt kontrollera uppgifterna så långt tillbaka som till 1947. Såvitt vi kan bedöma torde det vara praktiskt genomförbart att för tiden dessförinnan kontrollera uppgifterna i respektive församlings kyrkoböcker. Det kan härvidlag endast bli fråga om ett relativt ringa antal personer.

Mot den av departementschefen föreslagna fasta tidsgränsen på fem år talar med särskild styrka att den efter kort tid skulle utesluta ett stort antal utlandssvenskar vilka för närvarande fyller villkoren för att bli upptagna i den särskilda röstlängden. Om en i utlandet bosatt svensk medborgare var kyrkobokförd i Sverige exempelvis 1964, äger han efter ansökan bli upptagen i den särskilda röstlängden för 1968 års andrakammarval. Vid det därefter kommande valet, vilket om enkammarreformen genomförs skulle äga rum 1970, fyller han inte längre villkoret om kyrkobokföring under något av de senaste fem åren och förlorar därmed sin

rösträtt. Svenska medborgare bosatta utomlands torde svårligen finna det rimligt och rättvist att de enbart på grund av tidsgränsens över-skridande avskäres från en rösträtt de hade vid nästföregående val. Det kan rent av inträffa att en utlandssvensk förlorar rösträtten på grund av femårsgränsen, trots att han kort efter det tiden har gått ut återvänder och bosätter sig i Sverige.

Under åberopande av vad vi här anfört hemställer vi,

att riksdagen måtte vidtaga sådana ändringar i det lagförslag som framlagts genom proposition nr 145 att utomlands bosatta svenska medborgare får möjlighet att utöva rösträtt vid val till riksdagens andra kammare därest de någon gång varit kyrkobokförda i riket.

Stockholm den 7 november 1967

Yngve Holmberg (h)   *Carl Eskilsson (h)*   *Rolf Kaijser (h)*

Allan Hernelius (h)   *N. Yngve Nilsson (h)*   *Gösta Jacobsson (h)*

Ragnar Sveningsson (h)   *G. Ivar Virgin (h)*
